

Med støtte fra
TrygFonden

Begge Hjul på Jorden

Forord

Cyklen kan øge meningsfuld bevægelse i skolehverdagen, øge variationen og nuancerne i undervisningen og skære transporttid til aktiviteter uden for skolen ned, så vilkårene for den Åbne Skole bliver forbedret.

Det skaber muligheder for en hverdag med mere variation i skoleundervisning og SFO-aktiviteter, og potentielt en forøgelse af børns koncentrationsevne.

Hvis aktiviteter bliver tilrettelagt efter de muligheder, cyklen giver, kan cyklen blive en vigtig del af en understøttende undervisning og fritidsaktiviteter, der favner flere og forskellige børn. Det er ideen bag denne indsats.

Begge Hjul på Jorden har bragt cykler ind i skoledagen på fire skoler i Lolland og Guldborgsund Kommuner. Skolerne har fået stillet klassesæt med cykler til rådighed, udvalgte elever har gennemgået et undervisningsforløb i vedligehold og reparation af cykler og der er leveret know how til udvikling af cykelfærdigheder, trafiksikkerhed og læringsmuligheder på og omkring cyklen. Fem arbejdsplaner med viden om, hvordan man bringer cyklen ind i skoledagen og skaber en varieret skoledag med bevægelse og hvor mulighederne for at lave undervisning uden for skolen er blevet udviklet og kan læses i denne rapport.

Projektet er et svar på en række af de udfordringer og barrierer, der blev observeret i indsatsen Alle Børn Cykler under projektet Sund Uddannelse. Det håndterer problemstillinger som inklusion, cykelkultur, trafiksikkerhed og skaber succesoplevelser for børn, der ikke er bogligt stærke.

Støtten fra TrygFonden har gjort det muligt at anskaffe udstyr og CELF har stået for uddannelse i vedligehold og reparation. En række andre samarbejdspartnere har medvirket til udvikling af læringsmaterialet, som er brugt af de deltagende skoler, og kan videreføres af andre skoler, der vil kaste sig ud i lignende projekter.

Tre forskere fra Professionshøjskolen Absalon har observeret indsatsen og undersøgt hvad projektet betyder for elevernes lige muligheder for at deltage i cykelaktiviteter, hvilke læringsmuligheder det skaber, når cykler bliver en del af skoledagen og hvordan man bedst arbejder med sundhed i skolen. Indsatsen har givet skolerne mulighed for at øge rækkevidden i de undervisningsaktiviteter, der foregår uden for skolen. Der har været tiltag for at øge inklusion af de elever, der ikke har en cykel

eller ikke har lært at cykle hjemmefra, og den har skabt stærke roller og solide succesoplevelser for elever, som gennem den udvidede undervisning i reparation og vedligehold har medvirket til at få dem selv og deres klassekammerater ud at køre på cykler, der virker.

Rapporten bidrager først og fremmest med et indblik i, hvordan projektet er udfoldet på de fire skoler, og hvilke erfaringer skolerne har gjort sig undervejs. På baggrund af den beskrivelse, bidrager rapporten med konkrete anbefalinger og indblik i de arbejdsplaner, der har gjort det muligt for de deltagende skoler at udnytte cyklernes potentiale

Den viden kan også tjene som byggesten til lignende indsatser og inspiration til at lykkes. Derfor har denne rapport et atypisk udtryk, idet den ikke benytter en afsluttende konklusion, men i stedet oversætter den til en række anbefalinger og arbejdsplaner, der kan tjene som værktøj for lignende fremtidige indsatser.

Projektets baggrund, organisering, og grundantagelser er at finde i Bilag 1. Ligeledes er der til denne rapport knyttet bilag, der beskriver et forsøg på at drive en kvantitativ analyse af indsatsen (Bilag 2) samt en uddybet gennemgang af dele af følgeforskningen (Bilag 3).

En del af noget større

Begge Hjul på Jorden er en indsats under projektet Sund Uddannelse, som drives af programmet Broen til Bedre Sundhed.

Broen til Bedre Sundhed er et partnerskab på tværs af Lolland og Guldborgsund Kommuner, Region Sjælland, Business Lolland-Falster og de Praktiserende Lægers Organisation i Region Sjælland. Partnerskabet iværksætter fælles indsatser, der skal være med til at højne sundheden og skabe mere lighed i sundhed hos befolkningen på Lolland-Falster.

Broen til Bedre Sundhed arbejder med en langsigtet strategi og en bred portefølje af indsatser for den samlede befolkning.

Indhold

Forord

Rapportens inspiration og anbefalinger

Følgforskningens fund

Cykelholdet

Cykelværkstedet og opbevaring

Indretning af lokale til cykelopbevaring

Hvilke krav skal et lokale til cykelværksted opfylde?

Kloge hænder. Succesoplevelser, reparation og vedligehold

Cykelfærdigheder og sikkerhed

Sikkerhed på cykelture

Læringsspots, cykelture og læring med cyklerne

Overvejelser i forbindelser med cykelture

Arbejdspakker og Produkter

Arbejdspakke 1: Undervisningskoncepter og materialer

Arbejdspakke 2: Anskaffelse, opbevaring, vedligehold og tilgængelighed

Arbejdspakke 3: Cykeltrafiksikre børn

Arbejdspakke 4: Videnindhentning og erfaringsdeling

Arbejdspakke 5: Endelige analyser til deling på regionalt og nationalt plan

Bilag

Følgforskningen

Dantracker – forsøg med empiriske målinger

Begge Hjul på Jorden – hvem, hvad, hvorfor?

Rapportens inspiration og læringer

I det følgende gennemgår rapporten centrale emner, der kan have afgørende betydning for, om en lignende indsats centreret omkring lige adgang til cykler vil have succes.

Afsnittet indeholder også en omtale af de arbejds-pakker, der var tilgængelige for de deltagende skoler, og som kan benyttes af fremtidige deltagere. Anbefalingerne bygger på de observationer, fund og erfaringer, som følgeforskningen har gjort i forbindelse med projektet.

Følgeforskningens fund

Nøglen til succes ligger i det forberedende arbejde. Helt overordnet, er der på baggrund af følgeforskningens observationer, store udfordringer med vedligehold og eftersyn af cyklerne. Udfordringerne handler om, at der skal afses tid til at alle cykler omhyggeligt kan efterses efter hver cykeltur; en voksen skal have det overordnede ansvar for at cyklerne er køreklar, elever kan godt have et delvist ansvar for at efterses og udføre vedligehold, men en voksen skal stadig afsætte tid til at gennemgå, at det eftersyn og vedligehold, som eleverne har udført, også er udført korrekt.

De kompetencer, som nogle elever har tilegnet sig under forløbet "Kloge hænder", kan kun vedligeholdes, hvis der reelt arbejdes med kompetencerne. Flere elever efterlyser et "genopfriskningskursus".

Kompetencer i og rutiner for eftersyn, vedligehold og reparationer af cykler udgør en særlig vigtig udfordring for samtlige skoler og er tilsyneladende vanskeligt at etablere og vedligeholde.

Ikke overraskende, er planlægning af cykelturen afgørende for, hvor sikker cykelturen er og hvor meningsfuldt elever og voksne kan opleve turen. På nogle måder ligger nøglen til succes, der hvor ingen kigger, det vil sige i forberedelserne.

Lidt mere overraskende er det samtidigt, at der er forskel på, hvad der er sikkert og hvad der kan opleves som en meningsfuld cykeltur af forskellige elever.

Derudover, er måden hvorpå der planlægges og detaljer i planlægning af turen væsentlig for, at cykelturen for forskellige elever opleves som meget meningsfuld eller omvendt som meget lidt meningsfuld.

Af interviews med cykelkoordinatorer, skoleledere og lærere, som anvender cyklen, fremstår det at planlægge og afvikle en cykeltur med et faglig mål som meget tids- og ressourcekrævende. Til gengæld oplever lærere og pædagoger, at det er en del nemmere at planlægge og afvikle cykelture, når der er pædagogisk formål.

Den tid og de ressourcer, som er indgået i planlægningen, er dog ikke nødvendigvis er umiddelbart synlige for alle elever på samme måde.

Planlægningen af cykelture kan også værdisættes på forskellige måder af forskellige elever. Hvor graden af planlægning for nogle elever, kan være afgørende for at turen opleves som meningsfuld, kan andre elever opleve, at måden hvorpå ture er

Hænder blev klogere under kurser på CELF

planlagte bidrager til at genskabe de rum, som de i andre sammenhænge i forvejen ikke oplever sig som en del af og har svært ved at få adgang til.

På den måde, kan eleverne konstatere, at nok er klasselokalet flyttet ud i det fri, men de er ikke blevet fritaget for at indfri de forventninger, som der er til, hvordan de skal agere i skoletiden. I planlægningen af cykelture, kan der genetableres et rum, som for nogle elever i forvejen er meget nemt at indgå i og for andre næsten er umuligt at blive en del af. Udfordringen i at rumme elever med meget forskellige forudsætninger, træder endnu tydeligere frem end i klasselokalet.

Cykelholdet

Bliver "Begge hjul på jorden" nøje tilpasset den enkelte skoles forhold og behov, og bliver deltageres individuelle kontekst og forudsætninger taget alvorligt, så kan "Begge hjul på jorden" danne et afsæt for sundhedsfremme blandt elever. Det er hvad vi observerer, på "Cykelholdet".

Hvad er "Cykelholdet"? På en af de 4 skoler som deltager i projektet, afvikles et del-forløb fra oktober 2018- marts 2019 af skolens cykelkoordinator. Cykelkoordinatoren samler en gruppe med 5-7 elever 1-2 gange ugentligt à ca. i 3-4 timer. Fokus i forløbet er, at cykelkoordinatoren sammen med eleverne går på opdagelse i lokalområdets natur og kultur, udvikler praktiske færdigheder i vedligehold af cykler, sociale færdigheder i at samarbejde og være sammen om noget.

"Cykelholdet" bygger på "Begge Hjul på Jorden", men adskiller sig også ved at eleverne medbestemmer, hvad de i lokalområdet vil udforske, at de må vise, hvilke steder, hvad og hvem, der har værdi for dem.

Derfor besøger vi nogle elevers hjem, er på cykelbanen, fodboldbanen, multibanen, besøger elevernes hemmelige steder, vi går tur på stranden og havnen, besøger et bådebyggeri og kirker, eleverne må invitere en ven med på turene, og på flere ture runder vi altid et æbletræ og spiser nedfaldne æbler, hvor vi undersøger cyklerne for fejl og mangler. Cykler bliver vedligeholdt og repareret.

Cykelværksted og opbevaring

På baggrund af erfaringer fra de fire deltagende skoler og observationer af betydningen af indretningen af opbevaring, tilgængelighed og lokaler til reparation, har vi udarbejdet de følgende anbefalinger til opbevaring af cykler og indretning af lokaler til cykelværksted.

Indretning af lokale til cykelopbevaring

I forhold til sikker opbevaring af cyklerne skal lokalet kunne aflåses.

Cyklerne skal tilgås nemt både af elever og af voksne. Lokalet skal være tilstrækkeligt oplyst til, at eleverne nemt kan udse sig en cykel.

Lokalet skal også være tilstrækkeligt rummeligt til, at cyklerne kan parkeres igen efter brug og parkeres med tilpas meget afstand. Sådan bliver det overskueligt for eleverne, hvordan de får kørt en cykel ud af lokalet og ind igen efter brug.

Når cyklerne er for tæt parkeret og flere elever på samme tidspunkt skal udse sig en cykel og transportere cyklen ud og ind af opbevaringslokalet, kan der opstå mindre sammenstød mellem cyklerne med efterfølgende forsinkelser.

Det er derudover optimalt, at opbevaring af cykler er lokaliseret i nærheden af en af skolens udgange til en vej eller en sti, hvorfra en tilstødende vej kan tilgås. Det er med henblik på at undgå, at elever skal trække cykler over en skolegård, som i frikvarterer kan være befærdet.

Hvilke krav skal et lokale til cykelværksted opfylde? I forhold til at kunne udfolde værkstedsløsningen er der udfordringer både i forhold til sikkerhed, praktik og pædagogik. Rent praktisk skal værkstedet ideelt set ligge i samme lokale som, eller i forbindelse med, cykelopbevaringen.

Derudover skal der være plads til værktøj, som nemt kan tilgås.

Der skal være mindst én arbejdsstation, og værkstedet skal kunne rumme, at flere elever samtidigt

Øvelser i trygge rammer

Cykelkulturen er under pres, og færre børn tager cyklen til skole.

arbejder på forskellige cykler.

Lokalet skal således kunne rumme, at nogle elever skifter en slange, mens andre samtidigt pumper luft på et dæk, smører en kæde eller justerer en bremse.

Der skal være adgang til rindende vand i eller i nærheden af lokalet, og lokalet skal også være tørt, varmt og lyst for, at elever kan opholde sig og arbejde med cyklerne i flere timer ad gangen.

Pædagogisk er udfordringen, at værkstedet skal være let tilgængeligt og passende indrettet i forhold til at kunne involvere eleverne i opgaverne med eftersyn, vedligehold og reparation af cyklerne. Lokalet skal være rent og ryddet for andre unødvendige genstande.

Lokalet skal også være indbydende og behageligt at opholde sig i over længere tid, både for at opfylde et behov for at løse en længerevarende opgave, men også for at kunne tage en snak med elev om et særligt emne.

Kloge Hænder

Succesoplevelser, reparation og vedligehold

Fem til seks elever fra hver af de deltagende skoler deltog i et udvidet kursus i reparation og vedligehold af cykler. Kurset, der havde en varighed af 6 hele dage, fordelt over skoleåret, foregik på CELF. Her opøvede de færdigheder, der bidrog til, at flere af dem havde en succesoplevelse ved at de medvir-

kede til at gøre det muligt for deres klassekammerater og andre elever kunne bruge velfungerende cykler.

Eksempelvis har en af de deltagende skoler oprettet et forløb for 6-7 drenge, som er udvalgt på baggrund af deres udfordringer med at imødekomme de faglige krav i en almindelig skolehverdag. De fleste af eleverne i denne gruppe har været i forløbet Kluge Hænder. På ugentlig basis cykler holdet en tur med cykelkoordinator, som også er motivationsvejleder, hvor turen giver anledning til at drengene notere sig eventuelle defekter på cyklen, som efterfølgende skal repareres ved tilbagekomst til skolen. Systemet er med til at sikre, at alle cykler jævnligt er i brug, efterses for defekter og repareres efter behov

Opgaven med at sikre at cykelklassesættet altid er køreklar er dog en opgave, som eleverne kun delvist kan løse selv og som kræver, at en voksen deltager for at sikre, at cyklerne er korrekt service-ret og repareret.

Opgaven med at registrere defekter og mangler er grebet forskelligt an på de fire skoler. Løsningerne spænder fra papirskaemaer til whiteboard, hvor eleverne kan inddrages i at notere eventuelle defekter.

Uanset systemet eller rutinen, der benyttes kan det dog anbefales at eleverne inddrages såvel i vedligehold og reparation samt registrering af defekter. Men erfaringerne viser, at opgaven med at sikre at cykelklassesættet altid er køreklar er en opgave, som eleverne kun delvist kan løse selv, (selv hvad

angår de børn, der er bedst klædt på til opgaven) og som kræver, at en voksen deltager for at sikre, at cyklerne er korrekt serviceret og repareret.

Hvor effektivt den opgave er blevet løst på de enkelte skoler har vist sig i en vis grad at afhænge af de voksenressourcer, der er sat af til opgaven. CELF har oprettet en side på praxisonline, hvor der er bl.a er videoer, med forskellige arbejdsgange.

<https://celf.praxis.dk/login/index.php>

login: tryg

kode: tryg

Cykelfærdigheder og sikkerhed

Den korrekte vedligehold af cyklerne er et afgørende element i sikkerheden på cykelturene. Defekter på bremses og lignende kan i sig selv føre til farlige situationer

Problematiske situationer kan dog også opstå, når cykler ikke er køreklar og skal udskiftes. Det er tidskrævende, der opstår forsinkelser på turen og unødigt ventetid med tomgang. Særligt for nogle elever kan det være vanskelig at navigere i. For at sikre at børn og unge er trafikksikre, bør færdselskontaktlærerne understøttes i deres arbejde med gå-prøver og cyklistprøver.

Alle elever bør øve cykelfærdigheder blandt andet ved brug af de TrygFond-støttede koncepter hos Rådet for Sikker Trafik og Cyklistforbundet.

Alle elever bør øve trafikssikkerhed lokalt på skolen og i deres nærmiljø, f.eks. i den understøttende undervisning eller idrætsundervisning. I indskoling bør børnene øve de basale cykelfærdigheder på kommunens cykelbane og på mellemlinjetrinet over de unge til at bestå en teoriprøve om færdselsregler mv. Projektet arbejder for, at alle 6. klasser består den nationale cyklistprøve.

Cyklistprøven afvikles så vidt muligt i samarbejde med politi.

Tjekliste

- over tiltag, der øger færdselssikkerhed på cykelture

- Kommuniker med elever om færdselsregler.
- Aftal med elever, hvordan de holder afstand, gøre tegn ved stop, højresving, venstresving.
- Aftal med elever, hvordan de kommunikerer med hinanden under turen, f.eks. hvordan en besked eller advarsel kan kommunikeres fra forreste til bagerste cyklist.
- Aftal, i hvilken rækkefølge eleverne cykler

Elever fra Saksøbing Skole på tur.

Godt tryk, stram kæde og styr på lapperne. Vedligehold er vigtigt, og noget alle kan lære.

- Aftal, hvor på ruten gruppen cykler i på række en efter en, og hvor på ruten, der kan cykles to og to.
- Kommuniker med elever om, forskelle i, hvor hurtigt og hvor langt forskellige elever kan cykle. Kommuniker om, hvordan der kan tages hensyn til hinanden, når der cykles i en større gruppe, og hvor der kan opstå stor spredning i gruppen.
- Der skal kommunikeres og laves aftaler med elever om, hvordan gruppen kommer over et kryds, hvordan krydser gruppen en almindelig vej, og hvordan krydser gruppen en hovedvej.
- Aftal, hvem der kører forrest: Hvem fører an, hvis det er en tur med stop, hvor er der indlagt stop undervejs og af hvilken varighed? Hvordan skal elever forholde sig i stop?
- Kommuniker med elever om, hvem gør hvad i forhold til uforudsete hændelser, eksempelvis punktering
- Aftal med skolen, hvem der gør hvad i tilfælde af uheld eller uforudsete hændelser

Læringsspots, cykelture og læring

Skal Cykelture have et fagligt mål, forudsætter det, at der anvendes meget tid på forberedelse både af lærer og elever.

Læringsspots er steder i nærområdet, der er særligt velegnet til udeundervisning. Udvalgte lærings-spot kan tage udgangspunkt i steder med fokus på tværfaglige temaer eller kortlægning af kulturelle-,

historiske-, biologiske eller samfundsrelaterede emner.

Udvælg et overskueligt antal læringsspots 3-5 stk. i en radius på 5-10 km fra skole. Undersøg cykel-egnede ruter. Samarbejd med den kommunale naturvejleder om identificering af disse læringsspots.

Udarbejde undervisningsforløb i skolens nærmiljø. Se forslag til strukturering af tilpassede tværfaglige læringsmål fra CFU, Professionshøjskolen Absalon. Strukturingskemaet kan hentes via: <http://kortlink.dk/yf4v>.

Forløbene kan tilføjes i CFU's landsdækkende digitale læringsplatform, applikationen "Find2Learn", der kan findes via <https://phabsalon.dk/find2learn/>.

Herefter kan forløbene åbnes, så der er adgang for alle Find2learn brugere. Her findes også flere forløb, der ikke er geografisk forbundet. sig

Efterfølgende vil man selv kunne udbygge kortlægningen af lokale læringsspots og tilføje dem i Find2Learn applikationen. Der er i projektperioden indledt et samarbejde med aktører i Kulturtjenesten om udvikling af Find2learn undervisningsforløb, der er relevante for deres interesseområde.

Lærerne Vivi Madsen og Malene Ilsø fra Saksøbing Skole giver den gas på skolens nye ladcykel.

Overvejelser i forbindelse med cykelture

I forbindelse med planlægningen af cykelturene anbefales det, at man overvejer følgende:

Praktisk

- Overvej om der skal være et fagligt mål med turen og gennemtænk nøje, omfanget af det forberedende arbejde, både for lærer og for elever.
- Definer enten et fagligt mål eller et pædagogisk formål for turen i forhold til en tidsramme
- Planlæg en rute som er sikker og praktisk både i forhold til tidsramme og terræn
- Planlæg pauser undervejs, overvejelser om antal pauser, deres varighed og placering på ruten
- Afstem mål, rute og indlagte pauser i forhold til vejret og elevernes cykelfærdigheder
- Lav eftersyn og klargørelse af cyklerne, så de er køreklar på tidspunktet for turen: én eller flere elever kan sammen med en voksen gennemføre et eftersyn af alle cykler og udvælge de cykler, som der skal cykles på. Eftersyn skal planlægges således, at der er tid til at gennemføre eventuelle mindre reparationer inden afgang.
- Sadler og styr indstilles, så de passer i højden til den enkelte elev.
- Hjelme og veste er tilgængelige og klar til brug. Hjelmen er indstillet korrekt til den enkelte elev.
- Mobilkit til lapning af cykler og pumpe er klar til brug og tilgængelig.
- Kommunikation med elever om påklædning, mad og drikke og eventuel oppakning (eks. undgå at køre med tunge, omfangsrige tasker på bagagebæreren)

Didaktisk

- Mål og indhold er defineret og formidlet til elever
- Pædagogisk
- Pædagogisk formål er defineret og formidlet til elever

Det må ikke undervurderes, hvor stor en rolle det har for det pædagogiske arbejde og inklusion, at man arbejder struktureret med forberedelsen af aktiviteterne omkring cyklen.

Sikkerhed frem for alt. Cykelhelme til alle er en naturlig del af pakken.

Arbejdspakker

Projektets aktiviteter er organiseret i fem arbejds-pakker, som er beskrevet herunder med deres tilhørende produkter.

De giver et indblik i, hvilke aktiviteter, der kan gennemføres i lignende indsatser. Yderligere information om arbejdspakkerne og de aktører, der er involveret i deres aktiviteter kan fås ved henvendelse til Broen til Bedre Sundheds sekretariat via broen@regionsjaelland.dk

Arbejdspakkerne giver indblik i en meget bred og omfangsrig proces, der bærer præg af, at det var nødvendigt at skabe et fælles grundlag for projektet på tværs af de fire skoler. Samtidig var det nødvendigt at styre scope, rækkefølge og tidsplan for den samlede indsats for at skabe et vurderingsgrundlag, der gav mening for de eksterne følgeforskere. Sekretariatet i Broen til Bedre Sundhed har været tovholder på samlingen af initiativer og koordinering af eksekveringen.

Det skal derfor ikke opfattes sådan, at den fulde udførelse af samtlige punkter i arbejdspakkerne er nødvendig for at skabe succes med lignende tiltag. At vælge og fravælge frit kan være grobund for gode initiativer. Listen over tiltag i arbejdspakkerne er heller ikke udtømmende set i forhold til de mulige tiltag man ville kunne lave i lignende indsatser. Der er således ikke noget til hinder for, at drage nye elementer ind i forsøg med cykler, cykelkultur og læring omkring cykler i en skoles hverdag.

Arbejdspakke 1: Undervisningskoncepter og materialer

Undervisningskoncepter og -materialer afprøves og videreudvikles på udskolingstrinnet på Søndre Skole Rødby og Saksøbing Skole, på mellemtrinnet på Søndre Skole Holeby og mellemtrinnet på Eskilstrup Skole i følgende forløb:

- Lokale koordinators på skolerne afprøver undervisningskoncepter og -materialer og bidrager til erfaringsopsamling ved at medvirke i fokusgruppeinterviews og semi-strukturerede interviews.
- Udvikling og afprøvning af innovative digitale udeundervisningskoncepter og -materialer.
- Lolland og Gulborgsund Kommuner naturvejledere kortlægger i samarbejde med Center for

Undervisningsmidler (CFU), UCSJ, de potentielle læringsspot i en radius på hhv. 5, 10 og evt. 15 km fra den enkelte skole.

De udvalgte læringsspot tager udgangspunkt i personer og steder, med fokus på tværfaglige temaer, eksempelvis et tema om bæredygtighed, miljø og Co2-udslip eller en kortlægning af foreninger, kulturelle-, historiske-, biologiske eller samfundsrelaterede læringsspot. F.eks. et overblik over naturens spisekammer i lokalområdet.

CFU udvikler eksempler på 4-6 undervisnings-spot i hver enkelt skoles nærmiljø. Undervisningen tilpasses tværfaglige læringsmål og forskellige klassetrin. I materialet indgår lydfiler og video med bl.a. interviews eller fortællinger af/med relevante personer i nærmiljøet.

- Kommunernes fælles applikation, "Naturlandet Lolland Falster" anvendes som den digitale platform, hvor de enkelte læringsspot fremgår. CFU, sammenbinder "Naturlandet Lolland Falster" med andre aktuelle læringsportaler.
- Skolerne udvikler selv kortlægningen af lokale læringsspot og med vejledning fra CFU tilføjes de til aktuelle applikationer. Dette sker ved løbende inddragelse og kompetenceudvikling af personale og elever i udvikling og brug af de digitale undervisningsmaterialer. Dialogen mellem CFU, klasser og lærere vil typisk foregå på Skype eller lignende digitale platforme. Skolerne vil efterfølgende selv kunne udbygge kortlægningen af lokale læringsspot og med vejledning fra CFU tilføje dem i de aktuelle applikationer.
- Udvikling af tilgange og koncepter for inklusion af børn med særlige behov i cykelaktiviteter. Projektet tager udgangspunkt i eksisterende viden om styrker og svagheder ved udeundervisning, som er høstet gennem TrykFondens forskningsprojekt TEACHOUT.

Viden om hvordan udeundervisning påvirker elevers fysiske aktivitet, akademiske læring, social interaktion og holdninger til skolelivet i almindelighed inddrages løbende i afprøvningen og videreudviklingen af undervisningskoncepter og -materialer.

Afprøvning og videreudvikling af undervisningskon-

cepter og -materialer gennemføres i tæt samarbejde med Børneskolerne, Filadelfia, og med Region Sjælland som medspiller i forhold til at sikre at undervisningskoncepter og materiale er tilpassede, så alle børn kan indgå i de nye lærings- og sociale situationer, som udeundervisningen skaber.

Forud for iværksættelse af udeundervisning med cyklen som redskab, gennemgår hver skole et fire dages forløb forestået af Børneskolerne Filadelfia.

De vil observere læringsformer, identificere og rådgive til, hvordan undervisningskoncepter og materiale kan udfoldes, således at alle børn kan deltage i ude-undervisningen med cyklen som redskab.

Med udgangspunkt i de af Filadelfia gennemførte forløb tilpasses undervisningskoncepter og materialer, som virker for alle børn.

Produkter Arbejdspakke 1:

- 4-6 læringsspots og fagligt materiale, som kombinerer udeundervisning med bevægelse gennem cykelaktiviteter.
- Børn og unge modtager udeundervisning koblet til bevægelse på cykel.
- Børn og unge anvender applikationen i forbindelse med projektets undervisningsforløb.
- Undervisningsmateriale er tilpasset så alle børn og unge kan indgå ligeværdigt og på eget niveau i lærings- og sociale aktiviteter.

Arbejdspakke 2: Anskaffelse, opbevaring, vedligehold og tilgængelighed af cykler

- Anskaffelse af specialbyggede cykler til børn med fysisk funktionsnedsættelse sker i samråd med landstræner fra Para-cykellandsholdet, Frank Høj, konsulent i DGI.
- I samarbejde med arbejdsmarkedssektor, produktionsskoler og CELF udvikles et koncept omkring lokale løsninger til opbevaring, drift og vedligehold af skolecykler.
- Kompetenceudvikling af elever med "kloge hænder" i grundskolen sker i samarbejde med CELF.
- Booking af skolecykler og cykelhelme implementeres i skolernes eksisterende booking-system.

Produkter Arbejdspakke 2:

- Hver skole har et tilgængeligt antal låncykler, cykelbooking system, cykelværksteder med tilhørende mulighed for opbevaring af cykler samt forsikring.

- Børn indgår i medlæring og "stor-lille" relationer.

Arbejdspakke 3: Cykeltrafiksikre børn

- For at sikre at børn og unge er trafiksikre, udvikles et cykelkørekort i samarbejde mellem ungdomsskolen, CELF og skole, med afsæt i erfaringer fra det eksisterende knallertkørekort.
- Alle elever øver cykelfærdigheder blandt andet ved brug af de TrygFond-støttede koncepter hos Sikker Trafik og Cyklistforbundet.
- Alle elever øver trafiksikkerhed lokalt på skolen og i deres nærmiljø, f.eks. i den understøttende undervisning eller idrætsundervisning.

I indskolingen øver børn de basale cykelfærdigheder på kommunens cykelbane og på mellemtrinnet øver de unge til at bestå en teoriprøve om færdselsregler mv.

Projektet arbejder for, at alle 6. klasser består politiets nationale cyklistprøve. Praksisprøven udvikles i samarbejde med Ungdomsskolerne og koordineres med politi.

Produkter Arbejdspakke 3:

- Cykelkørekortdiplomer for bestået teori og praktisk cykelprøve.

Arbejdspakke 4: Videnindhentning og erfaringsdeling

Videreudviklingen af koncepter og materiale er forankret i forbedringsmodellen, PDSA, hvor videnindhentning og erfaringer deles med henblik på at lære af resultaterne.

I den fase af forbedringsmodellen, som har til formål at lære af resultaterne og dele erfaringer, indhentes og analyseres viden ved hjælp af både kvalitative og kvantitative metoder:

- Der foretages observationer af lærings- og sociale situationer, hvor cyklen anvendes som redskab.
- Fokusgruppeinterviews gennemføres med lærere og pædagoger, som afprøver koncepter og materiale.
- Semi-strukturerede interviews gennemføres med lokale koordinators om særlige organisatoriske udfordringer.
- En spørgeskemaundersøgelse gennemføres blandt projektets aktører.

Videnindhentning og erfaringsdeling gennemføres løbende på hver skole i et omfang af et fokusgruppeinterview per skole og et semi-struktureret interview per lokal koordinator.

Viden analyseres, der reflekteres over resultater og der meldes tilbage til de medvirkende aktører om erfaringerne. Herefter vurderes graden af målopfyldelse og der laves en opsummering af uforudsete positive og negative resultater, samt fastlægning af, hvilke forbedringer der skal foretages.

Produkter Arbejdspakke 4

- Kvantitative målinger der løbende giver information til at understøtte forbedringer.
- Kvalitativ undersøgelse blandt lærere og pædagoger, som informerer om, hvordan principper for skolernes implementering af cykelkoncepterne kombineres med de største sundheds- og trivselmæssige udfordringer på hver af de fire skoler.
- Kvalitativ undersøgelse blandt elever, lærere,

pædagoger og forældre af hvilke udfordringer eleverne finder vigtigst og overvejelser om, hvordan lærere, pædagoger og elevers prioriteringer kan spille sammen.

Arbejdspakke 5: Endelige analyser til deling på regionalt og nationalt plan

Refleksion og endelige analyser samt iværksættelse af udviklingsaktiviteter på regionalt og nationalt plan.

Produkter Arbejdspakke 5:

:

- Samlet gengivelse, afrapportering og angivelse af refleksions- og handlingspunkter.
- Iværksættelse af udviklingsaktiviteter med afsæt i refleksions- og handlingspunkter fremkommet.
- Tre artikler, hvoraf to er rettet mod faglige tidsskrifter for læring, undervisning og pædagogik, og én er rettet mod et videnskabeligt tidsskrift, f.eks. i sociologi.

Det er vigtigt at have godt styr på værktøjerne til cykelreparation- og vedligeholdelse.

Dyb koncentration under kursus på CELF, hvor der var rig mulighed for at få beskidte fingre.

Bilag

Følgeforskningen

Dantracker - forsøg med empiriske målinger

Begge Hjul p å Jorden - hvem, hvad, hvorfor?

Bilag 1 – Følgeforskning

Dette bilag beskriver dele af den følgeforskning, som er udført af eksterne forskere. Resultater fra følgeforskningen formidles i tre forskellige artikler.

Én artikel publiceres i et tidsskrift med fagfællebedømmelse og to artikler publiceres i faglige tidsskrifter.

Links til allerede udgivne artikler kan findes sidst i dette bilag.

Derudover formidles resultater fra følgeforskningen via én nordisk konference i sundhedsfremme (9th Nordic Health Promotion Conference, RUC, juni 2019) og undervisningen på Professionshøjskolen Absalon og Københavns Professionshøjskole.

I denne rapport har vi dog valgt at inkludere udvalgte dele af forskningens for at give et indblik i metoder, fund og umiddelbar læring, der kan drages på baggrund af forskningen.

Forskningen er foretaget af:

Signe Andersen, fysioterapeut, lektor ved Fysioterapeutuddannelsen, Professionshøjskolen Absalon.

Kasper Sønderhaven Sahner, adjunkt, Pædagoguddannelsen, Professionshøjskolen Absalon

Tania Dræbel, Ph.d, docent ved Sygeplejerskeuddannelsen, Københavns Professionshøjskole

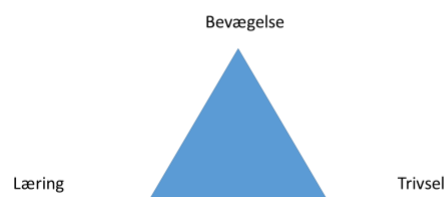
Følgeforskningens empiriske grundlag

- Kvalitativ tilgang: i alt 34 observationer à 3-4 timers varighed hver af situationer og aktiviteter med cyklen. Løbende uformelle samtaler med elever og skolens voksne (lærere, pædagoger, skoleleder, vice-skoleleder) og 3 FGD med elever og 11 formelle interviews med skolens voksne (lærere, pædagoger, skoleleder, vice-skoleleder).
- Åbent explorativt design
- Alt det, som opstår i de uforudsete situationer: alt fra en punktering til sammenstød, til mindre eller større uheld.
- Hvilke børn bliver en del af aktiviteterne? Hvilke børn bliver "hægtet af" aktiviteterne?
- Observationsskema
- Hvem? Hvor mange? Hvorhen?
- Hvilke voksne? Hvilke børn? Er der børn som

ikke kommer med på turen? Hvem kommer ikke med?

- Formål med turen? Transport? Eller læring? Bevægelse? Trivsel?
- Forberedelser forud for turen? Hvilke? Cykler man forud i skolegården? Forberedelser ift. at sige, hvad er præmissen? At vi alle cykler sammen på en linje.
- Ændringer eller justeringer undervejs og efterbehandling?
- Hvilke børn cykler? Hvordan? Cykler børn sammen? Hvem cykler sammen?
- Tales der sammen? Hvem taler sammen? Hvad tales der om?
- Hvordan bliver cyklen brugt? Af hvem? Er der forskellige måder, at bruge cyklen på?
- Hvordan forsøges cyklen at blive anvendt? Af lærer og/eller pædagog?
- Bliver cyklen brugt på en anden måde, end det som er tilsigtet? Hvordan?
- Rammesætning af lærer eller pædagog, før, under og efter?
- Feltkommentarer
- Hvad undrer? Hvad overrasker?
- Er cyklen en del af lærings- og sociale fællesskaber? Hvordan er cyklen en del af lærings- og sociale fællesskaber?

Fokus for deltagerobservationer

Planlagte observationer og overvejelserne bag

I det følgende beskrives, hvilken metode, der er anvendt til at indhente empiri og det beskrives, hvad der har været i fokus i deltagerobservationer. Frem til juni, 2018 afvikles 22 observationer, langt de fleste er af cykelture og 2 observationer af undervisningen i forløbet "kloge hænder". Cykelturene

afvikles med 5-7 klasser. På hver af de 4 skoler, cykler vi med 2-3 forskellige 5., 6., eller 7. klasser.

Derudover er gennemført 3 FGD med elever fra 6. og 7. klasse på 3 af de 4 skoler af ca. 1 times varighed. Yderligere er der gennemført 11 individuelle semistrukturerede eller gruppeinterviews med lærere og cykelkoordinatorer på hver af de fire skoler af 45 min – 1 time og 15 min. varighed.

Derudover, er der under cykelturene eller andre aktiviteter gennemført "konverserende samtale-interviews" med elever og voksne af varierende varighed, af alt ml. 5 min til 20 min.

Del- forløbet: "Cykelholdet" Mellem oktober 2018 og marts 2019, 2018 afvikles yderligere 12 deltagerobservationer af et særligt forløb tilrettelagt for en mindre gruppe af elever, hvoraf nogle har deltaget i "kloge hænder" og andre har ikke deltaget i "kloge hænder", men har en særligt interesse i at reparere cykler og/eller i at cykle.

Forløbet er tilrettelagt af en af de fire skolers cykelkoordinator for en mindre gruppe elever og kan betragtes som en lokal tilpasning af "Begge hjul på jorden". I dette nye forløb, tages der afsæt i nogle af de erfaringer som der er høstet fra Begge hjul på jorden og der afprøves yderligere, hvordan enkelte udvalgte grundtanker, f.eks. om "at alle elever deltager via cyklen i aktiviteter, som øger trivsel og læring" kan konkretiseres i en skolehverdag.

Der arbejdes både med udvikling af elevers praktiske færdigheder ift. vedligehold og småreparationer af cykler og med at øge bevægelse på udflugter til kulturelle, historiske seværdigheder og i naturen.

Deltagerobservationer har særligt fokus på, hvorvidt og hvordan det med denne lidt ændrede ramme kan give mening at arbejde i et trivsel og læringsperspektiv.

Beskrivelse af Begge Hjul på Jorden på de enkelte skoler

Cykelopbevaring og værksted

Skole 1

På skole 1 er forholdene for opbevaring og værksted rigtig gode. Pladsmæssigt disponerer man over to lokaler á ca. 35 m², som er placeret i forlængelse af hinanden og forbundet via en dør.

Begge lokaler har ligeledes en separat indgang. Lokalerne er tørre og har ikke et naturligt lysindfald,

men er til gengæld godt oplyst via en række stærke lysstofrør.

Indretningen og de to indgange gør det muligt, at en lærer kan stå parat og uddele cyklerne til eleverne, som kommer ind ad den ene dør, får tildelt en cykel én efter én og derefter kører ud af den anden dør med cyklen.

På skole 1 betyder lokalernes beliggenheden ift. resten af skolen og dens indgang, at eleverne nemt kan tilgå vejen, hvorfra cykelturene udgår. I forlængelse af lokalet med cykler fører en flisebelagt gangsti ud til vejen, hvorfor eleverne umiddelbart efter at have hentet en cykel, kan trække den de 10 m. ud direkte ud til vejen uden at skulle krydse en befærdet skolegård eller parkeringsplads.

I opbevaringslokalet er der med et tydeligt bredt hvidt plastikbånd optegnet fire båse, som afmærker, hvor cyklerne skal parkeres efter brug. Hver bås kan rumme ca. 7 cykler. Alle cykler er tydeligt nummereret, og på væggen over båsene hænger tilsvarende numre, som tydeligt angiver, hvilke cykler, der skal parkeres i hvilken bås.

I værkstedet står et arbejdsbord, og på væggen over bordet hænger en værkstøjstavle med håndværktøj. Forskellige vedligeholdsprodukter opbevares på en reol og på kroge på væggen. Der forefindes også et lille bord, hvorpå der kan monteres en cykel.

Skole 2

Skole 2 har valgt at opbevare cyklerne i en tidligere bilgarage på 17 m², som er placeret på den anden side af skolegården.

Garagen er indrettet med to specialbyggede cykelholdere, som hver kan rumme 12 cykler. I praksis fungerer det således, at den voksne, som cykler med eleverne løfter cyklerne ned fra holderne og på plads igen efter brug. Cykelholderne er transportable, og de kan derfor flyttes, hvis det bliver muligt at opbevare cyklerne i et andet lokale.

I forhold til eftersyn og vedligehold af cyklerne er der i selve garagen et lille arbejdsbord placeret op ad den ene væg, hvor der også er placeret et mindre værkstøjsæt. Det har ikke været muligt at finde et areal til indretning af værksted i umiddelbar nærhed af cykelopbevaringen. Løsningen i forhold til reparation af cykler er derfor, at den indkøbte arbejdsstander er placeret i skolens sløjdløkkale, som ligger 150 m. fra cykelopbevaringen tværs over skolegården.

På skole 2 trækkes cyklerne over skolegården for at tilgå den vej, hvorfra turene udgår.

Skole 3

På skole 3 opbevares cyklerne i et kælderrum, som tilgås først via en lang og stejl trappe, dernæst en tung og aflåst dør (hvis lås er vanskelig at låse op).

Døren fører videre ind i en ca. 10 m. lang svagt oplyst kældergang. Gangen munder ud i et dunkelt rum på ca. 30 m², hvor cyklerne opbevares sammen med en andre af skolens genstande. Et mindre areal i rummets midte er blevet ryddet for at gøre plads til cyklerne.

Cyklerne er parkeret tæt, side om side i tre forskellige grupper. Den gang, som cyklerne skal transporteres gennem, er i sig selv er bred nok til, at to elever nemt kan krydse hinanden med hver sin cykel. Alligevel udgør både den dunkle belysning og de tæt pakkede cykler en udfordring, dels i forhold til at danne sig et overblik over cyklerne, dels i forhold til at udvælge sig en cykel og bugsere den ud af rummet, uden at der sker mindre sammenstød.

Der opstår irritationsmomenter og forsinkelser, idet eleverne skal diskutere og forhandle om, hvem der først skal ud af kælderrummet.

Opbevaring af cyklerne i dette kælderrum er oprindeligt ment som en midlertidig løsning og i forventning om, at en passende og permanent løsning findes i forbindelse med ombygning af skolen, som er planlagt til at finde sted i 2018. I juni 2018 synes løsningen imidlertid at være blevet permanent, og der er ikke umiddelbart udsigt til en anden opbevaringsløsning.

På skole 3, er der i november 2018 ikke etableret et permanent værksted, og der er derfor ikke faste rutiner for, hvordan cyklerne bliver eftersat, vedligeholdt og repareret.

I kælderrummet, hvor cyklerne opbevares, er der både køligt og tegn på fugt, og lokalet er derfor ikke egnet til at opholde sig i længere tid ad gangen, som der ville være behov, hvis lokalet skulle anvendes som cykelværksted. Der er etableret et midlertidigt værksted i et klasselokale tilgås via gården ved hovedbygningen. Klasselokalet er naturligt oplyst og rummeligt med plads til et arbejdsbord og en arbejdsstøjtavle. På væggen over arbejdsbordet er monteret en værkstøjtavle. Her opbevares også cykelhelme og veste opbevares. Bygningen skal rives ned.

På skole 3 tilgås vejen foran skolen direkte fra trappen, som fører ned til kælderlokalet, hvor cyklerne opbevares. Den umiddelbare tilgængelighed til vejen er dog reduceret ved, at der samtidig er en rutine med at eleverne før afgang samles inde i

skolegården, hvor de får anvisninger om turen og de mest basale færdselsregler gennemgås.

Skole 4

På skole 4 bliver et passende areal til cykelopbevaring og værksted først tilgængeligt i februar, 2018, hvorfor skolens cykelklassesæt opbevares på skole 3 frem til marts, 2018.

På skole 4 er cykelopbevaring og værksted placeret i samme lokale på ca. 20 m². Lokalet er adskilt fra hovedbygningen, og befinder sig i en etplans bygning på den anden side af skolegården, lokalet tilgås via tre trin op.

Lokalet er opvarmet og tørt med et godt lysindfald, væggene er beklædt med store hvide fliser og gulv er belagt med terrazzo. Både vægge og gulv nemme at rengøre. Der er installeret en vandslange og i gulvet er der installeret et afløb, så at cyklerne kan skylles. Nær døren er monteret en lille håndvask og rindende vand. Et smalt klasselokalbord er placeret op langs den ene væg, værktøj er monteret på en tavle i væggen, og der er ligeledes monteret en hylde til cykelhelme og to kroge til trafikveste. Langs de tre andre vægge står cyklerne parkeret.

Der er plads til en arbejdsstation inde i selve lokalet samtidigt med, at 4 personer kan stå i lokalet. Skolen har indkøbt en transportabel arbejdsstøjtavle, som også kan flyttes uden for lokalet under et halvtag, hvor eleverne kan arbejde med cyklerne i læ for regn og vind. Alt i alt kan være en arbejdsstation indenfor og to udenfor.

På skole 4 er cykelopbevaring og værksted placeret ca. 10 fra en af skolens udgange til den vej, hvorudfra turene går.

Skolernes erfaring med at planlægge cykelture

Planlægning af cykelturene er vigtig, fordi der er sammenhæng mellem omfanget af forberedelser og graden af sikkerhed. Jo bedre forberedt turen er, des mindre er risikoen for uheld og uforudsete hændelser. Spørgsmålet om planlægning er endvidere interessant, fordi der også er en sammenhæng mellem forberedelse og meningsfuldhed, men mere forberedelse fører ikke nødvendigvis til, at alle elever oplever cykelturen som mere meningsfuld.

Der er således for forskellige elever varierende behov for graden af planlægning. Nogle elever har et meget stort behov for at turen er planlagt ned til mindste detalje, mens andre elever oplever det som

uvæsentligt, om der på forhånd er aftalt indhold og mål med cykelturen med stor nøjagtighed.

I kontrast til antagelsen om, at cyklen skal og kan anvendes i tæt forbindelse med afvikling af undervisning, som et redskab til at opfylde et fagligt mål, observerer vi på langt de fleste af de cykelture, hvor vi deltager, ikke aktiviteter, som forbinder cykel og undervisning i traditionel forstand. Med få undtagelser observerer vi ikke anvendelse af cyklen med det eksplicitte formål at afvikle en skolefaglig aktivitet

Alligevel pågår der forud for næsten samtlige af de cykelture, som vi deltager i, et omfattende og tidskrævende planlægningsarbejde. Selvom det ikke er umiddelbart synligt for den, som blot deltager i turen, er der meget skjult tid i at planlægge en tur, som kan afvikles, således at turen er sikker for elever og voksne og opleves som meningsfuld.

På de fire skoler er der fire forskellige modeller for, hvordan der arbejdes med at planlægge cykelture, som spænder over det meget spontane i nogle tilfælde elevstyrede til det meget planlagte og voksenstyrede.

Hvad angår tre ud af fire skoler foregår der er en høj grad af planlægning forud for turen. Samtidigt omfatter planlægning af cykelturen ikke nødvendigvis planlægning af undervisning. På Skole 1 er alle cykelture, som vi deltager i nøje planlagt i forhold til et mål og en rute, der er ligeledes et klart defineret og synligt formål med turen og i nogen grad i forhold til, hvad der skal afvikles af aktiviteter under turen. I enkelte tilfælde arbejdes der også med at indarbejde et læringsmål på selve turen f.eks. i historiefaget.

På Skole 2 afvikles flere undervisningsforløb på eksemplarisk vis i musik og i dansk. Samtidigt anvendes cyklerne også til kortere ture i lokalområdet med mindre grupper af elever med det formål at bevæge sig og undersøge lokalområdets geografi.

På Skole 3 anvendes cyklen en del til transport og delvist til undervisning.

På Skole 4 anvendes cyklen til bevægelse, og til at klassen eller en mindre gruppe af elever "krudter af". Her kan planlægningen beskrives som en slags øjebliksplanlægning, hvor beslutning om turens mål og dermed længde på turen tages i det øjeblik gruppen af elever er mødt ind og samlet. Der diskuteres med den voksne, og eleverne byder ind med ønsker til, hvor de gerne vil cykle hen. Et par elever ønsker sig, at turen går hjem til dem selv eller en anden af gruppens elever. Flere ønsker sig,

at målet for turen er en bmx-cykelbane i en nærliggende by. Den voksne tager beslutningen om, målet for dagens cykeltur. Beslutningen tages ud fra hensyn til, hvor meget tid, der disponeres over til at afvikle turen.

På baggrund af vores observationer på de fire forskellige skoler, observerer vi, at cyklen hovedsageligt bringes i anvendelse i forbindelse med at transportere klassen fra et punkt til et andet og ikke som forventet i forbindelse med et klart defineret fagligt og/eller pædagogisk mål. Således er planlægges de fleste ture, som vi deltager i, ud fra et formål, som er at transportere sig sikkert og i samlet flok fra et punkt til et andet.

Cyklen anvendes f.eks. i sammenhæng med en biograftur, eller for at deltage i fodboldstævne eller orienteringsløb i forbindelse med skolernes atletikdag.

I mange tilfælde anvendes cyklen også til at bevæge sig, enten som et separat, enkeltstående formål eller i forbindelse med, at klassen alligevel skal transportere sig et sted hen. På én af de fire skoler, anvendes cyklen ved flere lejligheder med det formål, at klassen får bevæget sig og "krudter af".

I delforløbet "Cykelholdet"

Hvad er "Cykelholdet"? Et forløb, som afvikles fra oktober 2018 – marts 2019, af en af de fire skolers cykelkoordinator. Cykelholdet samles 1-2 gange om ugen i ca. 3-4 timer, hvor en mindre gruppe på 5-7 elever deltager i aktiviteter, der har cyklen som omdrejningspunkt.

Fokus i forløbet, er at cykelkoordinatoren sammen med eleverne går på opdagelse i lokalområdets natur og kultur, udvikler praktiske færdigheder i vedligehold af cykler, sociale færdigheder i at samarbejde og være sammen om noget.

"Cykelholdet" er en fortsættelse på "Begge hjul på jorden", men adskiller sig også ved at eleverne medbestemmer, hvad de i lokalområdet vil udforske, at de må vise, hvilke steder, hvad og hvem, der har værdi for dem. Derfor besøger vi nogle elevers hjem, er på cykelbanen, fodboldbanen, multibanen, besøger elevernes hemmelige steder, vi går tur på stranden og havnen, besøger et bådebyggeri og kirker, eleverne må invitere en ven med på turene og på flere ture runder vi altid et æbletræ og spiser nedfaldne æbler, hvor vi undersøger cyklerne for fejl og mangler. Cykler bliver vedligeholdt og repareret.

Læs mere om følgeforskningen

Artikler om følgeforskningen kan findes på folkeskolen.dk

Alle børn kan da cykle – eller kan de?

<http://kortlink.dk/yf53>

Hænderne på styret og fødderne på pedalerne:

Hvad kan man lære af og på en cykel?

<http://kortlink.dk/yf54>

Bilag 2 - Dantracker - forsøg med empiriske målinger

I indeværende afsnit beskrives et forsøg på at skabe kvantitative data igennem projektperioden. Det beskrevne er et initiativ, som er iværksat og analyseret af sekretariatet for Broen til Bedre Sundhed. Konkret baserer forsøget sig på et system, der hedder Dantracker. Det var desuden planlagt at inkludere data fra cyklistprøve (Sikker Trafik) samt BørnUngeliv (tidl. skolesundhed.dk); begge datakilder måtte dog udgå grundet ingen eller få data (databrud).

Forsøget har givet vigtige erfaringer om, hvordan aftalegrundlaget for en fælles indsats omkring skal tildeles fokus for at et lignende initiativ skal lykkes i lignende sammenhænge.

Dantracker - brug af cyklerne

Dantracker er en sender, som er monteret i saddestang på lærer/pædagog, markeret med rød ringeklokke. Fire udvalgte cykler (én på hver skole) blev monteret med en dantracker, som registrerer de geografiske koordinater (længde og breddegrader) ved brug af cyklen ved start og slut, samt undervejs, hvis der stoppes i mere end fem min.

Data-trackeren kan desværre ikke give et særligt tydeligt billede af Cykelture, da den registrerer stop på ruten, men ikke den komplette rute. Dertil skal siges, at geokoordinat-data kun registreres ved start og stop og derfor kan det ikke udregnes, hvad det præcise antal kørte kilometer pr. tur er. Hensigten var at danne sig et billede af, det samlede antal Cykelture. Desværre var det ikke muligt at anvende data-tracker til det ønskede formål idet 2 af de 4 skoler ikke får data-trackerne korrekt i brug.

Dantrackeren er desuden kun monteret på én cykel i hvert classesæt, hvilket betyder at der kun indsamles data når denne cykel har været med på turen. En fejl på denne cykel (fx fladt dæk) medfører, at data ikke er registreret for den pågældende tur. En skole kørte aldrig med 'den røde cykel', en anden skole havde ikke konsekvent cyklen med data-tracker med og der er blevet cyklet mange ture, som ikke er registreret.

Derfor er der kun data indsamlet på 2 af de 4 skoler, der kan anvendes.

Geo-koordinaterne for hver tur er markeret på et kort over Lolland-Falster, og ruterne angiver

minimums distancen for turene eleverne har cyklet. Kortene kan også afsløre mønstre i form af foretrukne destinationer. Punkter, som ligger meget langt væk fra skolerne (udgangspunktet), indikerer, at cyklerne er blevet flyttet fx i bil, og brugt på destinationen i anden sammenhæng fx en lejrskoletur.

Dantrackeren registrerer datoen for hvornår cyklen er i brug. Hensigten var at antallet af ture pr. skole kunne opgøres, men det er ikke muligt pga. forhold beskrevet ovenfor. Data er præsenteret som et seriediagram (SPC), hvorved sæsonvariation og skolernes forskellige brug af cyklerne tydeliggøres.

Dataudfordringer

Ved projektets start var det planlagt, at cyklerne skulle reserveres på forhånd i et booking system. Her skulle man angive, hvilken skoleklasse, der skulle bruge cyklerne og i hvilket tidsrum. Booking-systemet blev dog ikke implementeret. Vi kan derfor ikke sige noget om, hvilke elever/klassetrin, der har benyttet cyklerne på de enkelte ture.

Data fra cyklistprøven skulle have tydeliggjort elevernes cykelfærdigheder, men grundet databrud i registreringen af cyklistprøver hos Rådet for Sikker Trafik er det ikke muligt at trække data for indeværende skoleår.

Grundet den korte projektperiode og få klasser, som benytter cyklerne, har det ikke været muligt at benytte skolesundhed.dk data til evaluering af projektet. Det vil på langt sigt være muligt at følge op på, om indsatsen har sat varige spor i cykelkulturen. Der er blevet lavet en transport- og tryghedsundersøgelse i 2016, og der bliver udarbejdet en ny, som skal være klar i juli 2019. Dette er også beskrevet i afsnittet "Transport- og Tryghedsundersøgelse."

Trackerdata

Tanken bag at placere en tracker, anbragt i en cykel på hver skole, var at give et billede af, dels hvor tit cyklerne har været i anvendelse på den enkelte skole, dels hvor langt omkring eleverne har bevæget sig. Det forudsætter dog, at cyklen med trackeren har været med på alle ture, og det har den ikke.

Derfor er Figur 1 en opgørelse på baggrund af et

ufuldstændigt datamateriale, som forsøger at give et billede, hvordan de fire skolars aktivitetsniveau på månedsbasis. På den baggrund ser det for eksempel ud som om Holeby skole ikke har anvendt cyklerne bortset fra en enkelt gang i februar 2018, men det skyldes, at de ikke har haft cyklen med trackeren med på andet end den enkelte tur. Så selv om de har anvendt cyklerne løbende, så er det desværre ikke muligt at sige noget om antal ture eller deres bevægelsesmønster alene på baggrund af data fra trackeren.

Når det samlede antal ture pr. måned analyseres ved brug af et SPC-diagram (figur 2), er det tydeligt at variationen i brugen i løbet af projektperioden ikke er statistisk forskellig i løbet af perioden. Udsvingene i data kan være et udtryk for statistisk variation.

Medianen for de fire skoler er 5 ture pr. måned.

Det betyder også, at man ikke kan konkludere noget om det samlede billede på alle fire skoler, da der mangler pålidelig data fra to skoler. Figur 2 viser dog nogle tendenser på de to skoler. Vi kan bl.a. andet se, at cyklerne samlet set har været anvendt mest i juni måned. Derudover har cyklerne været anvendt meget i efteråret både i 2017 og i 2018, og en del i forår og i sensommer 2018.

Data fra Dantrackeren viser, at cyklerne i mindre grad henover vinteren. Sammenholdes dette med observationer fra de eksterne følgeforskere, der beretter at flere skoler havde faste ugentlige aktiviteter mellem oktober og marts, opstår der dog afgørende tvivl om hvorvidt disse data giver en korrekt fremstilling af, hvordan skolerne er brugt henover året.

Data fra Dantracker kan således ikke alene danne grundlag for en konklusion om årstid og vejrligs indvirkning på, om cyklerne bliver taget i brug.

Figur 3 viser skolernes samlede antal ture summeret over tid. Graferne for Eskilstrup Skole og Sakskøbing Skole udvikler sig nogenlunde ens, og trackerne har i projektperioden registret næsten lige mange ture på de to skoler. Rødby Skole er kommet senere i gang med at cykle, fordi det tog

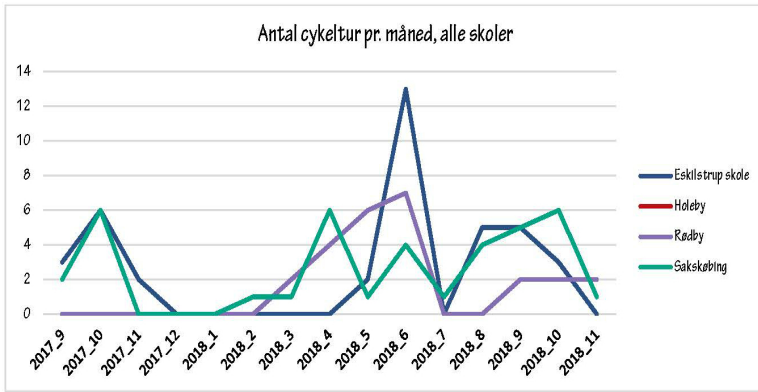
tid at arrangere et sted, hvor cyklerne kunne opbevares. Derfor når de heller ikke op på lige så højt et antal ture i perioden, som de to andre skoler.

Betragter man skolernes data individuelt (Figur 4, 5, 6 og 7), kan man se, at de tre skoler, der har registreret data gennem trackeren har et lidt forskelligt brugsmønster. Rødby og Eskilstrup har i 2018 brugt cyklerne intensivt i perioder, mens turene på Sakskøbing skole er mere spredte, således at pauserne, hvor cyklerne ikke er i brug, bliver kortere. Til trods for det forskellige brugsmønster, så ender Sakskøbing og Eskilstrup skole på stort set samme antal ture i den samlede projektperiode.

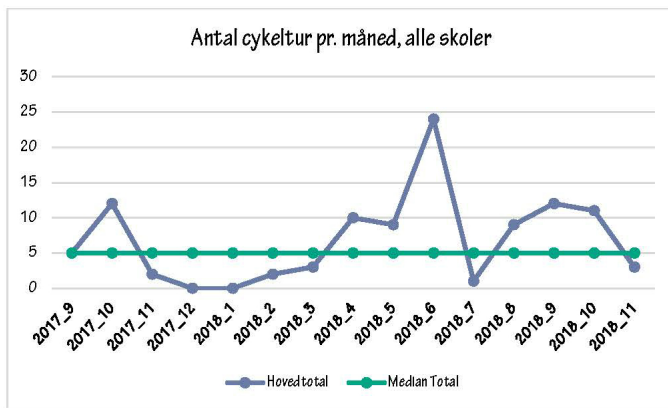
Mest entydigt er dog det billede trackerdata giver af hvor langt omkring den enkelte skole har været. Det er her vigtigt at have for øje, at trackeren ikke registrerer startsted og -tidspunkt, men kun registrerer, når cyklerne holder stille i mindst 5 minutter.

Derfor er fremstillingen af ruterne i figur 8,9 og 10 fremkommet ved at tvinge datasættet til at bruge den enkelte skole som udgangspunkt for alle ture.

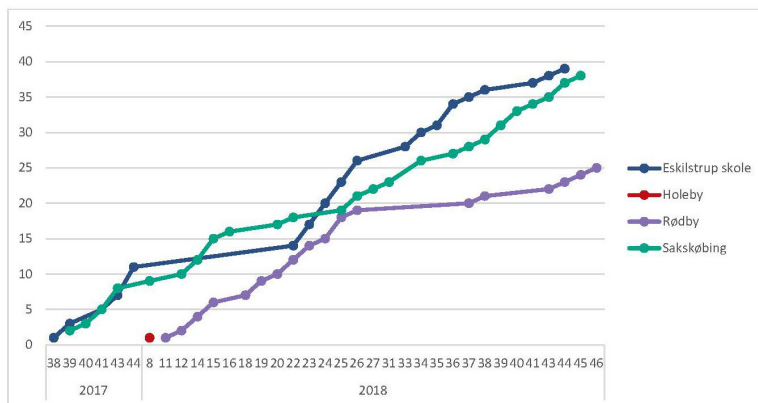
Således vil illustrationen af den enkelte rute være misvisende, hvis cyklen med trackeren er blevet transporteret i bil, og udgangspunktet for ruten derfor ikke er skolen. I og med at trackeren kun registrerer pauser, så kan den enkelte tur kan også have været væsentligt længere end det fremgår af de kortlagte ruter, hvis eleverne har kørt en lang distance uden at holde pause. Derfor vil en del turene på figur 8,9 og 10 være at betragte som et udtryk for en minimums-distance.

Figur 1

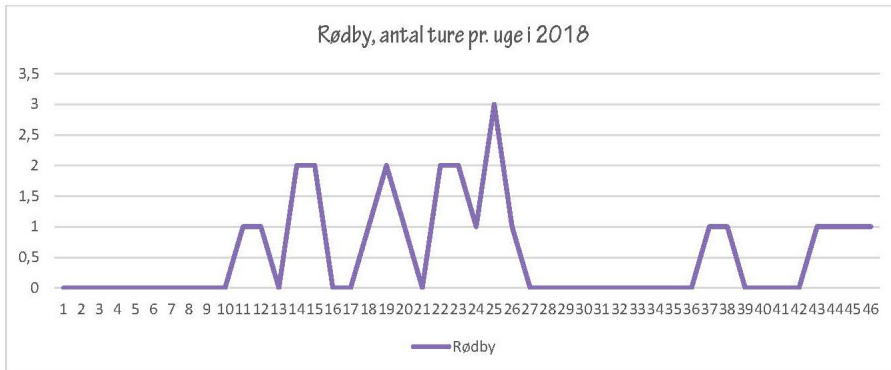
Figur 2

Figur 3

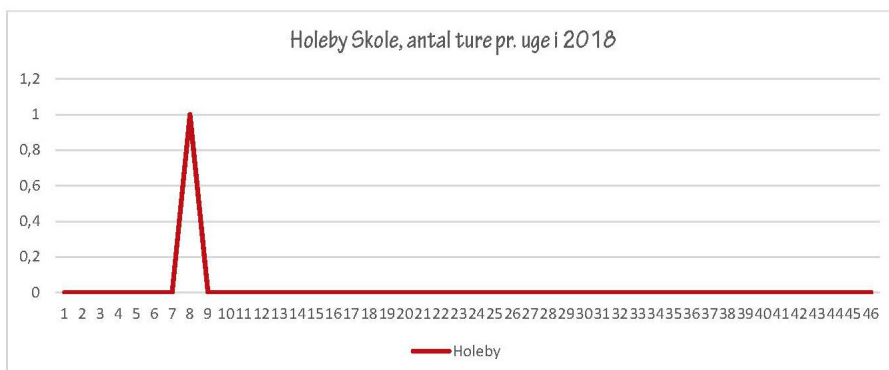
Figur 4

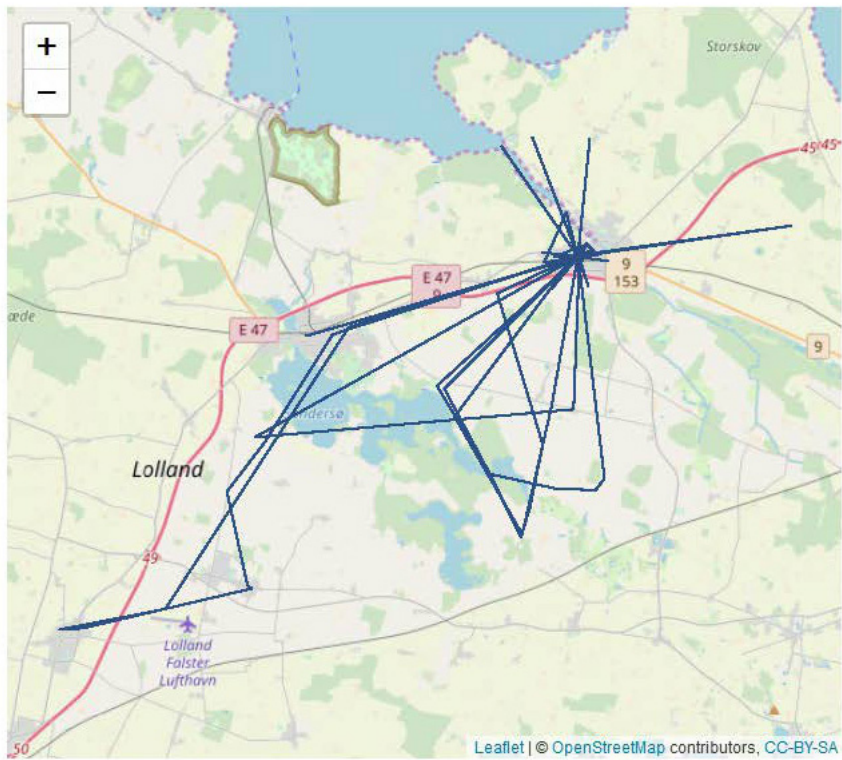
Figur 5

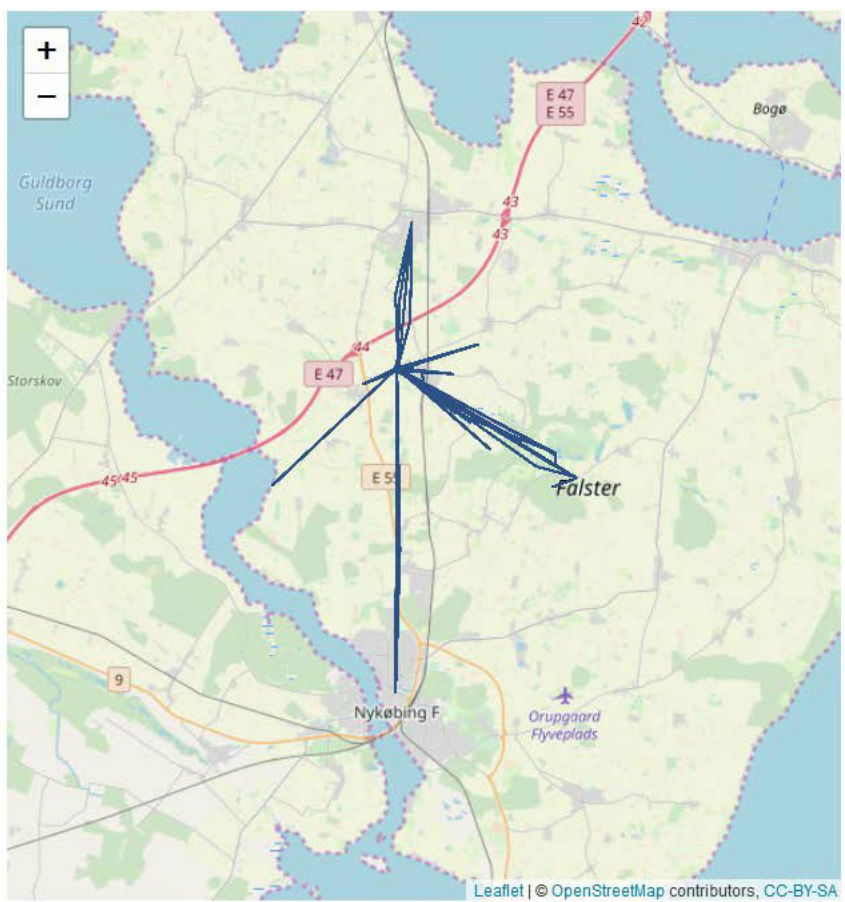
Figur 6

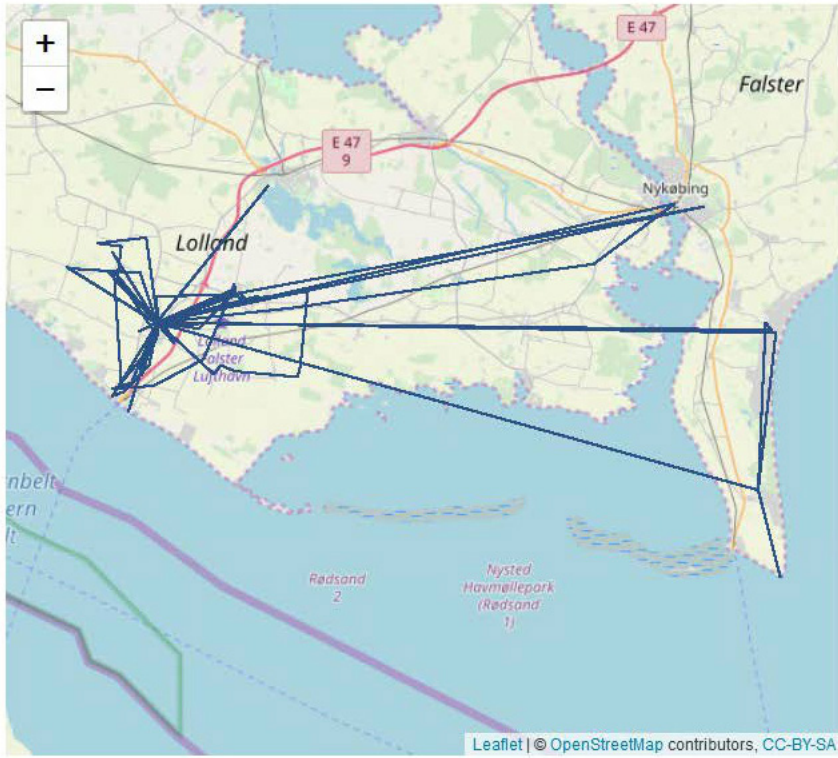
Figur 7

Figur 8, Sakskøbing Skole

Figur 9, Eskilstrup Skole

Figur 10, Rødby Skole

Bilag 3 - Begge Hjul på Jorden: Hvem, hvorfor og hvordan

Projektets mål

Begge Hjul på Jorden arbejder som intervention med Triple Aim (Broen til Bedre Sundhed 2013). Det vil sige en målsætning i tre led, om 1) at skabe sundhed- og trivselsmæssig effekt for eleverne, 2) at sikre en større oplevelse af kvalitet og tilfredshed for den enkelte elev, samt 3) at opnå en effektiv anvendelse af de eksisterende midler.

Det er tydeligt, at denne indsats ikke umiddelbart kan igangsættes uden investeringer i materialer som cykler, lokaler og udstyr. Derfor er der ikke klare økonomiske målsætninger for indsatsen, som ellers er naturligt, når der arbejdes efter Triple Aim. Dog skal det siges, at indsatsen umiddelbart kan drives med eksisterende midler efter den indledende investering.

Vi har derfor fokus på de to øvrige ben i Triple Aim og i praksis arbejdet ud fra følgende sundheds- og trivselsfremmende mål:

- Begge Hjul på Jorden skal på kort sigt være med til at:
- Elever oplever udeundervisning som meningsfuld
- Børn anvender cyklen som et meningsfuldt middel til egen transport i dagligdagen
- Alle børn kan indgå ligeværdigt og på eget niveau i lærings- og sociale aktiviteter
- Gennem samarbejde om at udvikle og gennemføre aktiviteter, oplever børn at de har mulighed for at udvikle praktiske færdigheder og sociale kompetencer
- Børn oplever at have rollemodeller
- Begge Hjul på Jorden skal på længere sigt bidrage til at:
- Flere børn deltager i lærings og sociale aktiviteter gennem bevægelse
- Børn oplever at bevægelse indgår som en meningsfuld del af lærings- og sociale aktiviteter
- Børn anvender cyklen som et meningsfuldt middel til egen transport i dagligdagen
- Børn oplever sig fysisk og mentalt rustet til at mestre udfordringer ift. Lærings og sociale aktiviteter
- Børn oplever inddragelse i udviklingen af indhold af lærings- og sociale aktiviteter
- Børn oplever at de indgår i sociale fællesskaber
- Flere børn er inkluderet i lærings- og sociale aktiviteter gennem bevægelse i skole og SFO

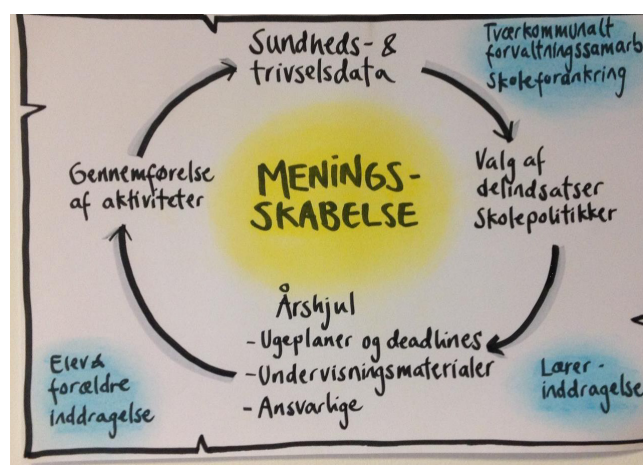
Baggrund for projektet

Begge Hjul på jorden er en del af projektet Sund Uddannelse, der blev søsat af Broen til Bedre Sundhed i 2014.

Sund Uddannelse er finansieret af TrykFonden og har til formål at udvikle og implementere en intervention, der kunne fremme skoleelevers sundhed og trivsel. Sund Uddannelse arbejder med strukturel forebyggelse indenfor seks delindsatser: Sundhedsprincipper, Boost, X:it, ABC, Skolesport og Egne Initiativer.

Ideen bag projektet var at skabe rammen for, at det sunde valg også bliver det nemme valg. Gennem vidensbaserede erfaringer fik eleverne mulighed for at udvikle sunde handlekompeter og en mere hensigtsmæssig adfærd i forhold til KRAMM-faktorerne.

Efterfølgende er Sund Uddannelse ført videre i begge kommuner i en mere fleksibel udgave. I samråd med Sundhedsplejen og afdelingen for folkesundhed kan skolerne nu selv sammensætte en portefølje af indsatser, der matcher den enkelte skoles behov. Disse indsatser er alle placeret inden for en ramme af Best-Practice og med udgangspunkt i elevernes besvarelser i BørnUngLiv.dk (skolesundhed.dk)

Proceskonceptet bag Sund Uddannelse

Allerede tidligt i Sund Uddannelse gjorde flere skoleledere og koordinators opmærksom på, at delindsatsen på aktivtransportområdet (Alle Børn Cykler) ikke i tilstrækkelig grad ramte den grundlæggende problemstilling.

Begge Hjul på Jorden blev udarbejdet i løbende dialog med samarbejdspartnere, skoleledere, lærere og pædagoger i Lolland og Guldborgsund kommuner og afspejler diskussioner om sundhed, trivsel og bevægelse i skolen fra workshops, møder, fokusgruppediskussioner samt en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger på 8 skoler på Lolland-Falster.

Projektet understøtter og supplerer indsatserne i Sund Uddannelse, og særligt indsatsen Alle Børn Cykler, ved at skabe sammenhæng mellem cykelaktiviteter og skolehverdagen i øvrigt med særligt fokus på ulighedsspekter, inklusionsindsatsen og koblingen til faglige og pædagogiske mål.

Projektet opererer indenfor et helhedsorienteret sundhedsfremmeperspektiv. Sundhedsfremme defineres i The Ottawa Charter fra 1986, som "...den proces, som gør mennesker i stand til i højere grad at være herre over og forbedre deres sundhedstilstand". Projektets sigte er at øge alle børns muligheder for sundhed og trivsel som del af fællesskabet i forhold til både fysiske, psykiske, sociale og læringsmæssige aspekter af skolehverdagen.

Polariseringen i børns og unges sundhed og trivsel udgør i stigende grad genstanden for målrettede tiltag. Undersøgelser dokumenterer en polarisering af det fysiske aktivitetsniveau blandt 9-10 årige og 15-16 årige. Den øgede forskel mellem børn med den bedste kondition og børn med den dårligste kondition er opstået inden for de sidste to årtier (Andersen og Froberg, 2005). Samtidig viser aktuelle data, at børn og unge oplever, at deres muligheder for at deltage i fællesskaber er begrænsede. Sideløbende med at andelen af børn som oplever overvægt og ensomhed er steget, øges afstanden gradvist mellem sunde børn, som trives og børn for hvem sundhed og trivsel ikke er givet. (Skolebørnsundersøgelsen, 2014; Det Nationale Råd for Folkesundhed, 2015).

Folkeskolereformens krav om integration af øget bevægelse og inklusion udgør en del af svaret på polariseringen i børns og unges sundhed og trivsel. Med Folkeskolereformens ikrafttræden i august 2014, er kravene øget i forhold til bl.a. inklusion, integration af fysisk bevægelse samt en højere grad af variation i skolehverdagen, hvor bl.a. udforskning af kultur og natur i lokalsamfundet indgår som elementer i læring.

Cyklen giver enestående muligheder både for at øge meningsfuld bevægelse i skolehverdagen og for at øge variationen og nuancerne i undervisningen. Cyklen forbedrer mulighederne for den Åbne Skole og muliggør også, at længere afstande mellem sko-

le og undervisningsaktiviteter i skoledistriktet kan tilbagelægges inden for en overskuelig tidsramme.

Samlet set muliggør anvendelsen af cyklen i undervisning og SFO-aktiviteter en mere oplevelsesrig hverdag og en forøgelse af børns koncentrations-evne. Ideen bag indsatsen er således vurderingen, at forudsat aktiviteter er tilrettelagt derefter, kan anvendelse af cyklen være en vigtig del af den understøttende undervisning og fritidsaktiviteter som favner flere og forskellige børn.

BørnUngeLiv.dk: Aktiv transport til skole

En væsentlig forudsætning for, at Alle Børn Cykler er, at de kan cykle. Sikker skolevej og afstand til skole er ifølge cyklistforbundets undersøgelser væsentlige forudsætninger for, om børn cykler til og fra skole. I spørgeskemaundersøgelserne er eleverne blevet spurgt om, hvor ofte de, i den sidste uge, er kommet til og fra skole ved aktiv transport, f.eks. på cykel, rulleskøjter eller ved at gå. Størstedelen af eleverne (henholdsvis 57,4%, 59,4% og 50,6% i år 2014, 2015 og 2016) i Sund Uddannelse kommer til og fra skole ved aktiv transport minimum 3-4 dage om ugen. Heraf angiver over 40% af eleverne i år 2014, 2015 og 2016, at de cykler/går/løber på rulleskøjter til eller fra skole hele ugen. (Figur 8). Tilsvarende er andelen af elever, der aldrig kommer i skole ved aktiv transport henholdsvis 34,9%, 32,8% og 42,2% blandt de adspurgte elever i 2014 (7 & 8 klasse), 2015 (7., 8., & 9. klasse) og 2016 (8. & 9. klasse).

Ved en sammenligning af resultaterne blandt eleverne i Sund Uddannelse og på landsplan er der stort set ingen forskel. I 2015 kom 56 % af eleverne på landsplan i skole ved aktiv transport hver dag, mens 9,1 % kom i skole ved aktiv transport 3-4 dage om ugen. 27 % af eleverne på landsplan kom aldrig i skole ved aktiv transport (Skolesundhed.dk, 2016).

Transport og tryghedsundersøgelse

I tillæg til baselinemålingen udførte Kræftens Bekræftelse, på Broen til Bedre Sundheds foranledning, en trafiktælling på samtlige folkeskoler på Lolland-Falster i foråret 2016.

Trafiktællingen på samtlige folkeskoler i Lolland Kommune viste, at 44,3% af eleverne i gennemsnit anvendte aktiv transport til skole og gennemsnitligt 48,9% anvendte aktiv transport fra skole. På folkeskolerne i Guldborgsund Kommune viste tællingen, at 50 % af eleverne i gennemsnit anvendte aktiv transport til skole, mens gennemsnitligt 55 %

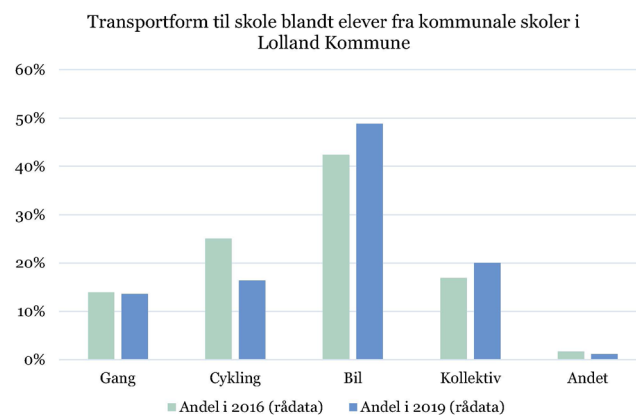
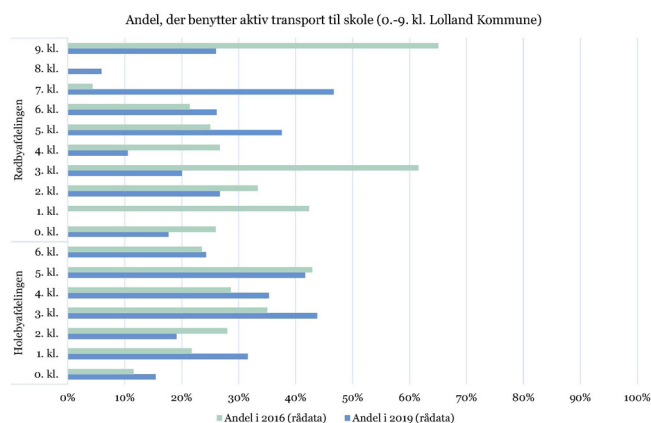
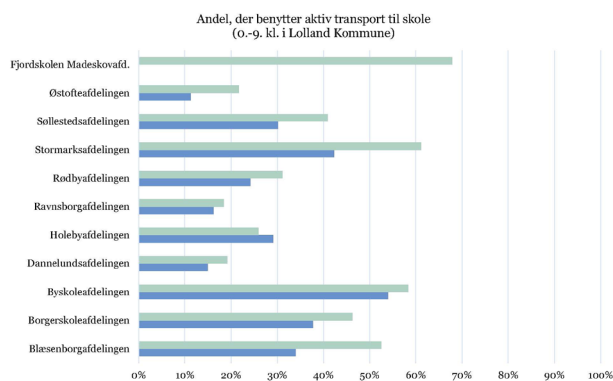
transporterede sig aktivt hjem fra skole. I begge kommuner er der flere drenge end piger, der benytter aktiv transport til og fra skole.

I Lolland Kommune varierer andelen af elever, som benytter aktiv transport til skole fra 18,7 % til 67,2 %, og fra 23,6 % til 73,6 % der transporterer sig aktivt fra skole. I Guldborgsund Kommune ligger andelen af elever, som benytter aktiv transport til skole mellem 16,3 % til 86,8 %, og fra 21,9 % til 86,8 %, der transporterer sig aktivt fra skole. På 9 ud af de 11 deltagende skoler i Lolland Kommune bliver mere end 30 % af eleverne kørt i bil til skole. På 13 ud af de 15 deltagende skoler i Guldborgsund Kommune bliver over 30 % af eleverne kørt i bil til skole.

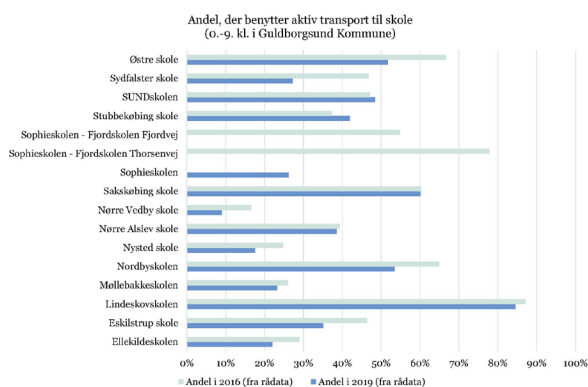
I foråret og sommeren 2019 blev der lavet en ny transport- og tryghedsundersøgelse. Undersøgelsen skal hjælpe de involverede kommuner ved at skabe adgang til data, der kan være bedre grundlag for kommunernes arbejde for at skabe mere sikre og trygge cykelveje til og fra skole. En del af undersøgelsen er rettet mod at belyse i hvor høj grad skoleeleverne i Lolland Kommune og Guldborgsund Kommune benytter aktiv transport. Sammenligner man data fra de to undersøgelser i henholdsvis 2016 og 2019 vil man se, at der overordnet set er sket et fald i antallet af elever, der benytter aktiv transport – og særligt cyklen – for at komme til skole.

Kigger man på de fire skoler, hvor cykelprojektet er forløbet vil man heller ikke se en afvigelse i det større billede. Men ser man på de klassetrin, hvor cykelprojektet oftest er benyttet, vil man på flere af de deltagende skoler se, at der er en øget brug af cyklen som et transportmiddel til og fra skole.

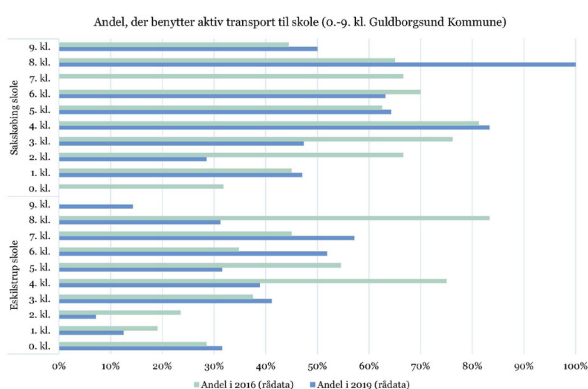
Disse data er ikke rensset for betydningen af eventuelle skolelukninger og deraf følgende længere afstande for eleverne. Der er heller ikke taget højde for øvrige trafikændringer eller påvirkninger af infrastruktur.

Spørgeskemaundersøgelse

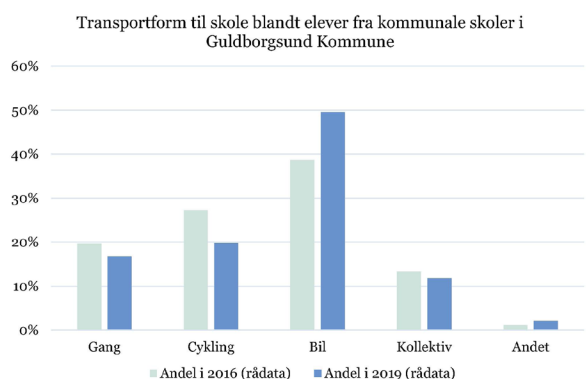

I en kontekst hvor lærere og pædagoger forventes at opfylde krav til udeundervisning, øget bevægelse og inklusion, fremstår cyklen af flere grunde umiddelbart som et oplagt redskab at anvende. En kvantitativ undersøgelse blandt 162 lærere og pædagoger i Lolland og Guldborgsund om deres holdning til at inddrage cyklen i skole og SFO aktiviteter, viser at 66,2% af de adspurgte forholder sig positivt til at anvende cyklen i undervisnings- og fritidsaktiviteter.

Til trods for at et flertal af adspurgte lærerne og pædagoger i Lolland og Guldborgsund forholder sig positivt til at inddrage cyklen i undervisning og fritidsaktiviteter, oplever de samtidig barrierer for at anvende cyklen i skole og SFO-hverdagen. 38% nævner at anvendelse af cyklen i skole og SFO øger risikoen for, at der skabes nye typer af ekskluderende mekanismer i forhold til store grupper af børn. Dette skyldes bl.a. følgende omstændigheder:

- en del børn har ikke tilegnet sig færdigheder i at cykle eller færdigheder i at begå sig i trafikken.
- en del børn har ikke adgang til lovpligtige cykler og for nogle børns vedkommende gælder, at de slet ikke har en cykel.
- der mangler undervisningskoncepter og materialer tilpasset udeundervisning og andre aktiviteter på cykel, herunder koncepter, der tilgodeser børn med særlige behov

Grundantagelser

Den sociale ulighed i sundhed er steget gennem de sidste 20 år. Sygdom, sundhedsadfærd og levetid er strukturelt ulige fordelt i befolkningen i forhold til socio-økonomiske faktorer, som f.eks. uddannelse, indkomst og arbejdsforhold (Diderichsen et al. 2011, Hvass, Sundhedsstyrelsen 2012).

Den sociale ulighed eksisterer også hos børn og unge, hvor der ses en sammenhæng mellem socio-økonomiske faktorer og sundhed og trivsel. Skolebørnsundersøgelsen fra 2014 fastslår, at der blandt de lave socialgrupper ses en ugunstig ophobning i forhold til bl.a. overvægt, uhensigtsmæssige kost- og måltidsvaner, fysisk aktivitet, stillesiddende adfærd, rygning og selvvurderet helbred, samt livstilfredshed, selvværd, mobning og sociale kompetencer (Rasmussen, Pagh Pedersen & Due 2015).

Der er derudover behov for at fremme børn og unges sundhed og trivsel generelt. Skolebørnsunder-

søgelsen fra 2014 viser, at de fleste 11-15 årige har det godt, men at et stort mindretal af eleverne fysisk eller mentalt ikke har det godt og har en uhensigtsmæssig sundhedsadfærd (Rasmussen, Pagh Pedersen & Due 2015).

Der er en stigning i andelen af børn og unge, som oplever psykiske symptomer i form af at være ked af det, irriteret, nervøs eller har svært ved at falde i søvn. Samlet set oplever knap hver fjerde pige og ca. hver femte dreng et psykisk symptom dagligt.

Elever oplever også somatiske symptomer som f.eks. hovedpine, ondt i maven eller ryggen. Selvom der har været en generel stagnation i forekomsten af overvægt og svær overvægt, er hver tiende af de ældste elever i undersøgelsen overvægtig eller svær overvægtig (Rasmussen, Pagh Pedersen & Due 2015).

Strukturel forebyggelse kan anskues som et redskab til at fremme sundhed og trivsel blandt børn og unge generelt og til at modvirke ulighed i sundhed (Diderichsen et al. 2011, Hvass, Sundhedsstyrelsen 2012, Forebyggelseskommissionen 2009).

Hensigten med strukturel forebyggelse er at skabe sundhedsfremmende rammer og strukturer, der dels fjerner risikofaktorer og dels gør det sunde valg nemt (Tønnesen et al. 2005). F.eks. gennem lovgivning; organisatoriske tiltag, principper og regler for adfærd; eller gennem udformning af de fysiske omgivelser. Den strukturelle forebyggelse er ikke fokuseret direkte på det enkelte individ, men er optaget af at øge sundhedstilstanden hos den samlede gruppe.

Forebyggelseskommissionen påpeger, at skolen udgør en særlig arena, hvor børn og unge opholder sig en stor del af tiden og derfor spiller en særlig rolle i forhold til at gøre det sunde valg tilgængeligt. Kommissionen udpeger en række punkter, hvor skolerne kan arbejde med strukturel forebyggelse, f.eks. inden for kost, fysisk aktivitet, undervisning i sund levevis og rygeforebyggelse (Forebyggelseskommissionen 2009).

Sundhedsstyrelsen anbefaler desuden en koordineret indsats på tværs af kommunale forvaltninger i arbejdet med strukturel forebyggelse i forhold til at modvirke social ulighed. Styrelsen argumenterer for, at der er behov for en helhedsindsats, således at det ikke kun er sundhedsforvaltningerne, som er engageret, men at også skolerne bidrager til arbejdet med strukturel forebyggelse (Hvass, Sundhedsstyrelsen 2012).

I kraft af Begge Hjul på Jordens fokus på såvel

læring og daglig bevægelse er projektet derfor en naturlig udløber af Sund Uddannelse.

Organisering

Projektet Begge Hjul på Jorden udspringer af en bottom-up tilgang, da det var koordinatorene og personale i Sund Uddannelse, der efterlyste en strukturel ramme for bevægelsesindsatsen. Samtidig er det kombineret med en top-down tilgang, hvor Broen til Bedre Sundhed, i et samarbejde mellem parterne på direktionsniveau fra primært Region Sjælland, Guldborgsund- og Lolland Kommuner, traf beslutning om at arbejde aktivt og strategisk med fremme af sundhed og trivsel på kommunernes skoler.

Guldborgsund Kommune og Lolland Kommune inviterede hver to interesserede skoler til at deltage i Begge Hjul på Jorden. Den oprindelige projektsøgning var tænkt til 8 skoler i en treårig periode, men grundet den endelige bevillings størrelse blev projektet begrænset til fire skoler over en etårig periode.

Broen til Bedre Sundhed har en organisatorisk struktur, som er forankret på direktionsniveau for at sikre en stærk ledelsesmæssig opbakning på højeste niveau. Samtidig skal den organisatoriske struktur sikre, at Broen til Bedre Sundhed støtter skolerne i implementeringsarbejdet.

Styring

I projektperioden har Begge Hjul på Jorden sammen med Sund Uddannelses øvrige aktiviteter sin egen styregruppe, som projektledelsen har refereret til. Styregruppen har i projektperioden refereret til Broen til Bedre Sundheds Interventionsstyregruppe og Programbestyrelse.

I styregruppen sad Lolland og Guldborgsund Kommuners skolechefer, repræsentanter for ledende sundhedsplejersker, teamledere for folkesundhed og sundhedsforvaltningen.

Projektledelsen er en central enhed, som er forankret i Broen til Bedre Sundheds sekretariat. Projektledelsen består af en deltids projektleder og en deltids studentermedhjælper. Derudover har der været tilknyttet medarbejdere fra programkontoret efter behov.

Projektledelsen har fungeret som bindeled mellem styregrupperne og skolerne og bistår skolernes ledelse og koordinatorene med implementeringen. For at sikre forankringen i de to kommuner, deres skole- og sundhedsforvaltninger og på de konkrete

skoler blev der desuden nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af repræsentanter herfra.

Skolesundhedsplejersker og skoletandplejen fra kommunerne har også i mindre omfang deltaget i arbejdsgruppen med henblik på at sikre vidensdeling og sammenhæng. Arbejdsgruppen har mødtes med projektledelsen hver anden måned for at sikre, at projektet og interventionen, både på den strukturelle plan og i den daglige drift, hængte sammen med kommunernes indsats og målsætninger.

Professionshøjskolen Absalon er partner i Begge Hjul på Jorden, og har bidraget til at skrive og udforme projektet. Herudover står Professionshøjskolen Absalon for den følgeforskning, der står for den videnskabelige bearbejdning af projektets resultater. Følgeforskningen ledes af en antropolog og indbefatter endvidere en fysioterapeut og en underviser på pædagogstudiet.

Begge Hjul på Jorden har endvidere en lang række samarbejdspartnere herunder CELF, Børneskolen Filadelfia, Produktionsskolen, Ungdomsskolen, Rådet for sikker trafik, Cyklistforbundet, Politi og Teknik & Miljø. Disse samarbejdspartnere knytter sig på forskellig vis til projektets arbejdsplaner som bliver beskrevet i eget afsnit.

Juni 2019

Broen til Bedre Sundhed
Region Sjælland
Alleen 15
4180 Sorø

www.regionsjaelland.dk/broen
broen@regionsjaelland.dk